

QUARANTA ANYS
D'APLECS A MATAGALLS
I MILLORES FETES
AL MONTSENY

FAUSTÍ ILLA c.m.f.

Sense cap mena de dubte l'acte popular més massiu i de més vitalitat que es fa cada any al Montseny és l'Aplec de Matagalls. Un aplec que va començar ocasionalment l'any 1950 per a celebrar la canonització del P. Claret, que havia plantat o replantat una creu al Matagalls i que s'ha continuat sense interrupcions fins als nostres dies.

Quaranta anys d'Aplec constitueixen ja una tradició ben arrelada i amb garanties de continuïtat gràcies a la creïó, fa un parell d'anys, d'una associació d'«Amics de l'Aplec de Matagalls». Per assabentar-nos d'aquests fets i deixar-ne constància en les nostres «Monografies del Montseny» hem demanat informació al Pare Faustí Illa, cordimarià, creador i ànima dels aplecs, que ens ha fet a mans una ampla documentació informativa que intentarem extractar breument.

L'Associació d'«Amics de l'Aplec de Matagalls» té ja més de 400 socis i al costat de la seva finalitat primordial, que és la celebració dels Aplecs, té la de promoure millores a la muntanya, especialment l'arranjament d'antigues fonts i creació de noves, la de promoure actes artístics, culturals i religiosos per a donar-los relleu, en especial l'edició dels àlbums anyals que es distribueixen el dia de l'aplec i el de concedir «Medalles de la Constància» als que hi han assistit deu anys i després cada cinc anys als que persisteixen en la seva fidelitat al Montseny.

Tot això es duu a terme, com és lògic, pel gran amor i interès que tenen pel Montseny i per tant aquesta acció se suma i complementa en molts aspectes, a la missió i finalitats dels «Amics del Montseny», molts dels quals són a la vegada «Amics de l'Aplec de Matagalls».

Sense cap esperit propagandístic, només de simple orientació o informació per tots els que s'interessen pels aplecs i la seva associació, els diem que per contactar-hi es pot fer a través del seu director el pare Faustí Illa o del seu secretari, Joan Alsina i Solanilla, c/ Sant Antoni M. Claret, 45, 08025, Barcelona.

De la documentació cedida n'extraïem:

LA CREU DE MATAGALLS

El centre i el motiu dels aplecs és el de venerar la creu de Matagalls, plantada al bell cim del seu turó, en una data anterior al 1614, moment que el recorda la documentació.

Les primeres creus eren de fusta i per això els llamps i les tempestes les aterraven sovint, cosa que remeiaven com més aviat millor, els veïns de Viladrau plantant-n'hi una de nova. Així ho recorda l'article del diccionari Madoz referent a Viladrau fet cap allà el 1845.

Un dels que va reposar aquesta creu fou Sant Antoni M. Claret, regent o encarregat de Viladrau el 1840, després d'una prèdica o missió feta per l'agost d'aquell any.

Una altra vegada que es va reposar la creu fou per l'agost de 1894 i la va beneir personalment el bisbe Josep Morgades. Amb motiu d'això Mn. Jacint Verdaguer va escriure la poesia *La Creu de Catalunya* i anys més tard, al final ja de la seva vida, va dirigir una revisteta literària que tenia per títol «La Creu del Montseny». Així aquesta creu, que Verdaguer va conèixer personalment, esdevenia també un lloc verdaguerià.

Com a últimes efemèrides relacionades amb la creu podem recordar que el 1911 el Sr. Alfons d'Oriola-Cortada, comte de la Vall de Merlès i propietari d'una bona part del Matagalls, va reposar la creu, construint a la seva base un sòcol de pedra que li feia d'altar, on es varen gravar dues estrofes del cant de Verdaguer.

L'any 1931 el mateix propietari, davant els estralls continuats de les tempestes, decidí substituir la creu de fusta per una de ferro que fes a la vegada de parallamps. Aquesta creu es va mantenir dreta durant tota la guerra civil del 1936 al 1939, perquè l'escamot de desgraciats que va pujar per aterrar-la a finals de juliol del 1936, es va trobar que, en arribar a la creu, estaven massa cansats i mancats d'eines per a aterrar-la; per això es limitaren a picar i a malmetre els noms de Déu i de Crist que es llegien en els versos de Verdaguer. Durant la mateixa guerra civil, segons proves fotogràfiques, Mn. Josep Sanabre, arxiver de la diòcesi de Barcelona, hi va celebrar una missa acompanyat d'alguns escoltes.

El 1950 amb motiu del primer aplec es renovaren els versos de Verdaguer i es va posar al sòcol de la Creu una majòlica dedicada a Sant Antoni Maria Claret; el 1955 dos medallons de bronze, recodaven la vinculació de la Creu de Matagalls amb Sant Antoni Maria Claret i Jacint Verdaguer; i, finalment, l'any 1975, amb motiu dels 25 anys dels aplecs, es va erigir al peu de la Creu un nou altar, format per una gran llosa amb diferents inscripcions i dedicatòries gravades, sostingut per un peu de ferro forjat.

INICI I FINALITAT DELS APLECS

A principis d'estiu del 1950, poc més d'un mes després de la canonització del Pare Claret –feta a Roma el 7 de maig d'aquell any– el pare Faustí Illa, amb un grup d'amics i d'excursionistes, va fer una primera trobada o primer aplec a Matagalls per recordar la reposició de la creu feta pel Pare Claret.

Poc abans s'havia fet a Vic, davant la tomba del nou sant, un acte simbòlic en el qual Estanislau Pellicer, president de la Delegació Catalana de la Federació Espanyola de Muntanyisme, havia ofert a Sant Antoni M. Claret, un banderí fet pel Grup Excursionista Muntanya i Mar on es llegia «Els Excursionistes al Pare Claret. Juny 1950».

Amb motiu d'aquest aplec es va editar el primer àlbum titolat «San Antoni M. Claret y los Excursionistas», què a desgrat del seu títol castellà –no es podia oblidar la situació en que aleshores es trobava el català, bandejat y desautoritzat per la dictadura– respirava tot ell catalanitat com sempre, i més en aquells moments, respiraven tots els aplecs.

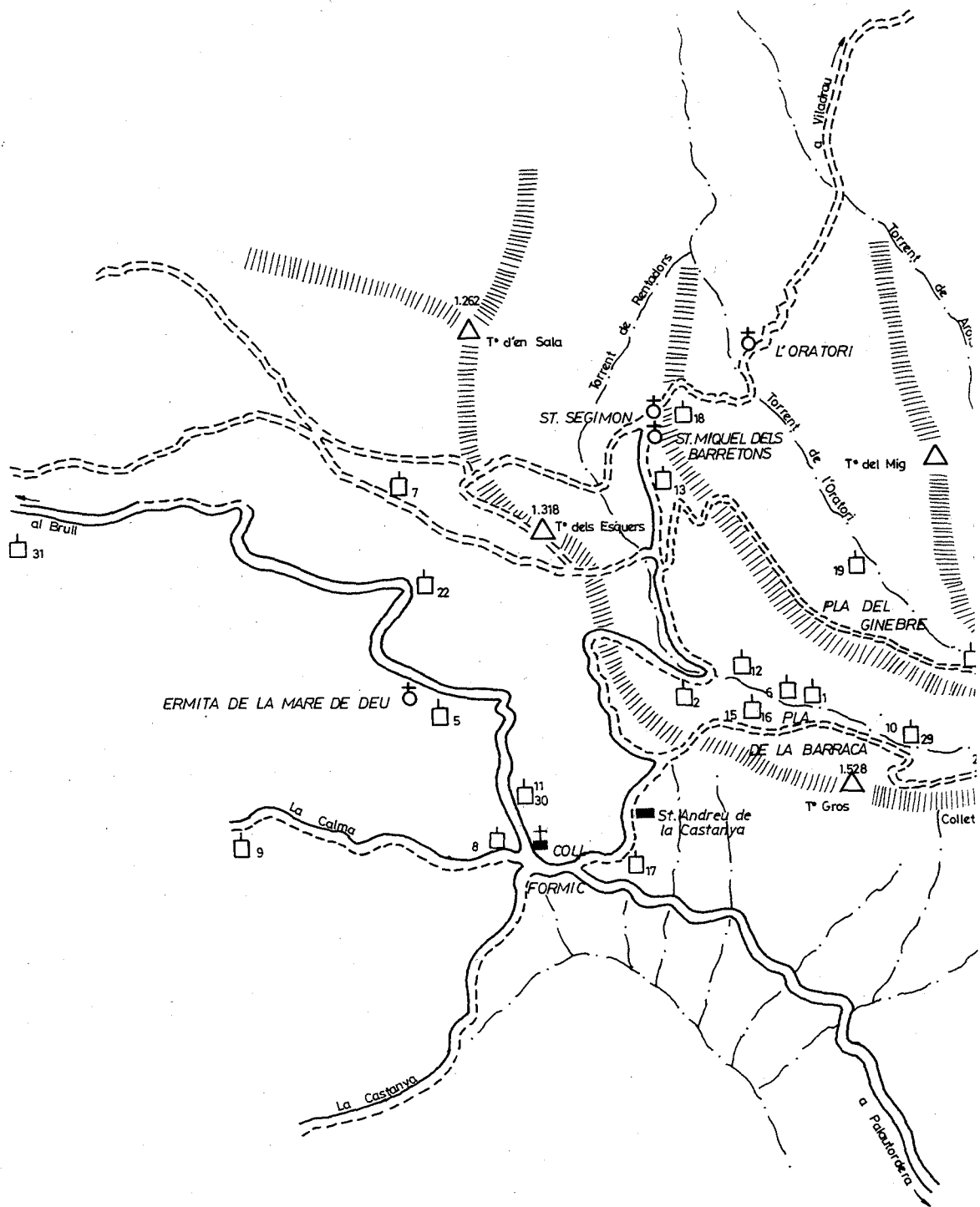
En aquest primer aplec ja es varen insinuar molts dels objectius que s'han continuat els anys següents, com són l'arranjament de les fonts i les commemoracions verdaguerianes. El primer any es varen acondicionar, almenys provisionalment, les fonts de Matagalls i de Coll-Pregon, per la necessitat del moment; també es varen reposar les estrofes de Verdaguer malmeses barroerament el 1936. Cada any hi ha hagut un record a Verdaguer fins a arribar, el 1970, a celebrar l'aplec a l'ermita de Sant Jordi de Puigseslloses de Folgueroles, recordant que feia cent anys que havia cantat missa allà Mn. Cinto.

D'UN APLEC A UNA TRADICIÓ

Com explica el pare Faustí Illa la idea de la continuïtat dels aplecs la va donar el Sr. Santiago Bofill, amo del Noguer de Viladrau, casa estretament vinculada amb la vida del Pare Claret i el Montseny. Quan tornaven del primer aplec i reposaven a Coll-Pregon, el Sr. Bofill va insinuar al pare Illa que, atès l'èxit que havia tingut aquell primer aplec o convocatòria, perquè no se'n convocava un de nou per l'any vinent.

L'idea va plaure a tots els assistents i després de triar com a data fixa dels aplecs el segon diumenge de juliol es va celebrar el segon aplec el 1951, en el qual es repartí un altre àlbum amb fotografies de l'any anterior i poesies i treballs destinats a glossar el Montseny i la seva tradició cristiana i catalana.

Al costat dels àlbums, que formen ja una interessant biblioteca de qua-

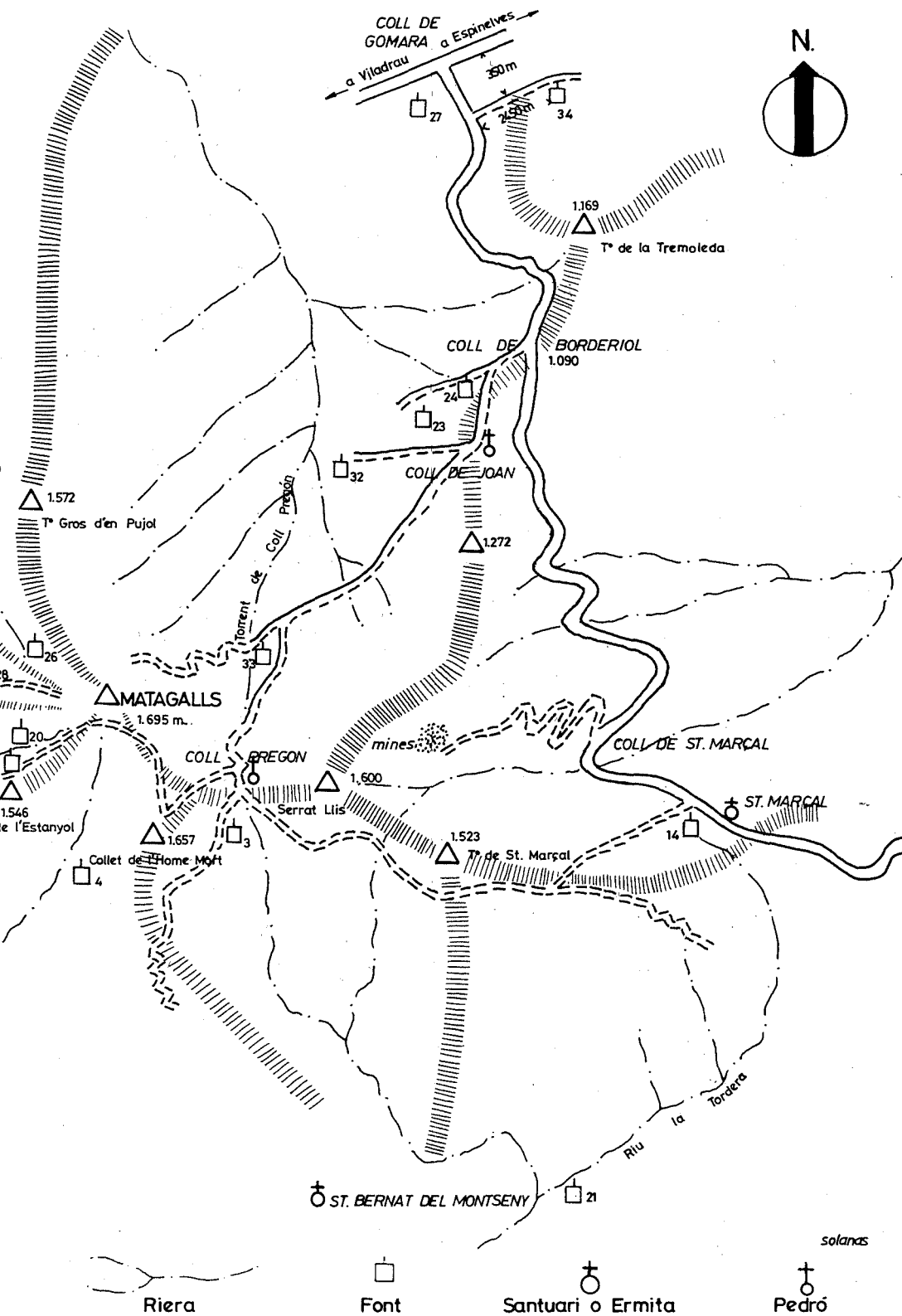
Carretera

Pista

Cami de muntanya

Carena

Cim

ranta volumets, es va institucionalitzar el costum d'acondiciar una o més fonts a càrrec de grups o entitats de les diferents poblacions assistents als aplecs.

L'arranjament de les fonts, que s'havia fet com una necessitat vital, per a proveir d'aigua als primers apleguistes, ara va esdevenir un dels objectius o la més visible de les realitzacions materials dels aplecs.

Cada any o en cada aplec s'ha fet la inauguració d'una nova font o l'arranjament d'una font antiga dedicant-la a persones destacades del país i especialment vinculades amb el Montseny. Avui dia són ja 34 les fonts agençades. Als diferents àlbums hi consten les fonts, la data del seu arranjament i els motius o grup o entitat, vinculada als aplecs, que l'ha dut a terme.

Simbòlicament en la missa que cada any se celebra al peu de la creu i que és l'acte central dels aplecs, es barreja un xic d'aigua de la nova font inaugurada amb el vi que esdevé la Sang de Crist.

Un fulletó editat per Aigües de Viladrau o Fontalegre, del qual en reproduïm el mapa, dona el nom i situació de cada font.

CARACTERÍSTIQUES I PECULIARITATS DELS APLECS

Els aplecs de Matagalls han estat tostemps un motiu o excusa, per a recordar i celebrar tota mena d'esdeveniments lligats a la terra i al seu esperit cristià. Ho han estat sempre i ho foren d'una manera especial en els seus inicis, quan semblava impensable veure tanta gent aplegada en un acte que respirava catalanitat per tots costats i on, des d'un bon inici, voleiaren algunes tímides senyeres que cada any esdevingueren més nombroses.

Això fou possible gràcies al seny dels seus organitzadors i gràcies a la protecció eclesiàstica, sobretot dels bisbes de Vic, els quals tenien i tenen jurisdicció en el lloc on radica la Creu. Durant més de 25 anys va presidir les eucaristies el bisbe de Vic Dr. Ramon Masnou i ara ho fa el seu successor el Dr. Josep M. Guix. També el bisbe Jubany hi pujà una vegada als inicis dels aplecs.

Un dels primers assistents als aplecs, amb tot un nodrit grup de seguidors, fou Mn. Antoni Batlle, el nostre gran propagador de l'escoltisme catòlic. Ell va morir el 1955 però va assistir als primers aplecs i després d'ell hi han continuat assistint els seus amics i deixebles que li han dedicat la Font de Matagalls. Els «Amics de l'Aplec de Matagalls» sempre l'han estimat i recordat amb veneració i per això s'han sumat als actes que per a commemorar el gran pedagog i patriota es varen celebrar el 1988 en record del centenari del seu naixement.

Sants i santes, filòsofs i poetes, excursionistes i escriptors, mestres i educadors, bisbes i sacerdots vinculats al Montseny han estat evocats i enaltits al

llarg dels quaranta aplecs. La seva llista és molt llarga i tot i el risc d'oblidar-ne molts, recordem els noms dels eclesiàstics: Sant Antoni M. Claret, Jacint Verdaguer, Jaume Balmes, Josep Morgades, Antoni Batlle, Joan Puntí i Collell, Joan Colom, Pere Ribot..., i dels escriptors o persones destacades en diferents camps: Pompeu Fabra, Pau Casals, Carles Aribau, Artur Osona, Jaume Bofill i Mates o Guerau de Liost, Miquel Bosch i Jover, etc.

Entre les personalitats contemporànies que han honorat alguns aplecs s'hi compten Jordi Pujol, Miquel Coll i Alentorn i altres polítics i molts milers d'amants de la muntanya.